

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทยเป็นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศในอันดับต้น ๆ มาอย่างต่อเนื่องมีความแข็งแกร่งและปรับตัวแข่งขันกับอุปสรรคทางเศรษฐกิจจากทุกทิศทาง ผู้ประกอบการหน้าใหม่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งยังสามารถสร้างความหลากหลายให้แก่แวดวงธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับผ่านการนำเสนอเครื่องประดับรูปแบบใหม่ฉีกออกไปจากเดิม ขณะที่กิจการอีกจำนวนไม่น้อยปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลก โดยการสร้างมูลค่าปรับตัวสู่วิกฤต เร่งเสริมด้วยนวัตกรรม เพิ่มให้แก่สินค้าผ่านการนำเสนออัตลักษณ์เฉพาะตนให้แก่สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับพร้อมสร้างตัวตนผ่านแบรนด์ของตนเองเป็นแนวทางที่ผู้ประกอบการอัญมณีและเครื่องประดับไทยยึดถือเป็นกลยุทธ์หลักในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ผู้ประกอบการกลุ่มนี้เริ่มขยายจำนวนเพิ่มขึ้นและกลายเป็นแรงบันดาลใจให้อีกหลายกิจการดำเนินรอยตาม นวัตกรรมโดยเฉพาะด้านการออกแบบเพื่อสร้างจุดเด่นเป็นจุดขายให้แก่สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไทยทั้งกลุ่มที่ผลิตเพื่อส่งออกและการจำหน่ายในประเทศเริ่มเป็นกระแสเด่นชัดขึ้นเป็นลำดับ โดยสร้างความโดดเด่นทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์และยังต้องมีคุณสมบัติด้านการใช้สอยได้ดี เพื่อตอบโจทย์เชิงพาณิชย์ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเขาควายซึ่งเป็นการเลือกใช้วัสดุธรรมชาติผสมผสานกับเทคนิคการเคลือบโลหะเกิดเป็นมุมมองที่ดูหรูหราโดยยังคงองค์ประกอบธรรมชาติจากเขาควายที่มีลวดลายสวยงาม สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการอัญมณีและเครื่องประดับที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อส่งออกยังได้นำนวัตกรรมเข้าไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2558)

ปัจจุบันภาพรวมเศรษฐกิจไทยยังคงต้องติดตามปัจจัยเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของนโยบายทางการค้า และการตอบโต้ทางการค้าจากประเทศคู่ค้ารวมถึงอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนสูง ซึ่งอาจบั่นทอนการเติบโตของเศรษฐกิจและการค้าโลก และจะกระทบต่อการส่งออกของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากผู้ประกอบการจะต้องเตรียมกลยุทธ์รับมือให้ทันกับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ควรหาแนวทางมาใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างจากคู่แข่ง พัฒนาทั้งด้านคุณภาพและรูปแบบของสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละตลาด (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2561) อีกทั้งผู้ประกอบการหลายรายอาจกำลังประสบกับปัญหาการทำตลาดแบบครอบคลุมทุกกลุ่มหรือ Mass Market ที่ไม่อาจเพิ่มยอดขายหรือทำกำไรได้มากนัก เนื่องจากมีการแข่งขันสูงทั้งด้านจำนวนผู้ประกอบการและราคา แต่หากผู้ประกอบการลองหันมาเจาะตลาดเฉพาะกลุ่มหรือ Niche Market โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชื่นชอบงานฝีมืออย่างเครื่องประดับแฮนด์เมด ซึ่งสินค้าแฮนด์เมดมักมีเอกลักษณ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้นเพียงใส่ใจเดียวความคิดสร้างสรรค์ ดีไซน์ลูกเล่นต่างๆ และความพิถีพิถันในการผลิตชิ้นงานออกมา ก็จะทำให้สามารถตั้งราคาได้สูง และทำกำไรต่อหน่วยได้สูงขึ้น อีกทั้งยังเป็นการปูทางสู่การสร้างแบรนด์ของตนเองได้ ตลาดสินค้าเครื่องประดับแฮนด์เมดกำลังเป็นที่

นิยม ซึ่งคนส่วนใหญ่ชอบความไม่ซ้ำใครทำให้สินค้าแฮนด์เมดต่างๆ ซึ่งรวมถึงเครื่องประดับได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา และญี่ปุ่น เป็นต้น ทั้งนี้ จากข้อมูลวิจัยการตลาดของ Technavio ได้รายงานไว้ว่า ตลาดสินค้าแฮนด์เมด (รวมเครื่องประดับ) ของโลกในช่วงปี 2558-2562 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยราวร้อยละ 12 ต่อปี โดยสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดใหญ่ที่สุด ซึ่งตลาดแฮนด์เมดของสหรัฐอเมริกา ถูกขับเคลื่อนจากความต้องการสินค้าจำพวกของตกแต่งบ้าน เครื่องประดับ และสินค้าแฟชั่น อาทิ กระเป๋า และเข็มขัด เป็นต้น ชาวไอเดี่ยสร้างมูลค่าเพิ่มเครื่องประดับแฮนด์เมด เครื่องประดับธรรมดาที่เห็นได้ทั่วไป อาจมีราคาเพียงไม่กี่บาท แต่เมื่อมีการใส่ไอเดี่ยสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวผ่านการรังสรรค์ชิ้นงานด้วยมือผสมลูกเล่นหรือนำวัสดุต่างๆ มาประยุกต์ใช้ กลับทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้อีกหลายเท่าตัว (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2561)

จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งในดินและในน้ำ และศูนย์กลางธุรกิจด้านอัญมณีที่มีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วโลก เป็นแหล่งรวมช่างฝีมือในการเจียระไนอัญมณีและทำเครื่องประดับต่าง ๆ ซึ่งจังหวัดจันทบุรี ถือเป็นแหล่งผลิตพลอย ที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะชื่อเสียงในด้านฝีมือการเผาพลอยและการเจียระไนเพื่อเพิ่มมูลค่าของพลอยซึ่งได้รับการยอมรับในระดับโลก ที่ผ่านมานั้น ร้อยละ 70-80 ของพลอยในตลาดโลกเป็นพลอยที่ผ่านการผลิตจากช่างฝีมือไทยทั้งสิ้น โดยเฉพาะจากจังหวัดจันทบุรีซึ่งมีชื่อเสียงในการผลิตพลอยมานานกว่า 100 ปี จันทบุรียังเป็นแหล่งซื้อขายและเจียระไนพลอยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและภูมิภาคนี้เอง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการธุรกิจอัญมณีในจังหวัด กว่า 700 ราย มีการจ้างงานภายในจังหวัดมากกว่า 50,000 คน สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นสูงถึงปีละประมาณ 15,000 – 20,000 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจ (SMEs) ทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่น่าสนใจมากมาย ทั้งศาสนสถาน โบราณสถาน และโบราณวัตถุ จึงทำให้จันทบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศในปัจจุบัน

พลอยดำ(Black Sapphire) ตกเกรดมีจำนวนมากในจันทบุรี อยู่ในตระกูลคอร์ันดัมเป็นพลอยเนื้อแข็ง ที่มีความแข็งตามโมห์สเกลเท่ากับ 9 รองจากเพชร สามารถทนอุณหภูมิสูงได้ เนื้อพลอยเป็นน้ำเงินเข้มจนถึงสีดำเนื่องจากการปรับปรุงคุณภาพด้วยความร้อน พลอยตกเกรดมีขนาดตั้งแต่ 1.5-3.0 มิลลิเมตรมีจำนวนมากจากกระบวนการผลิต ลักษณะของพลอยตกเกรด เช่น สีพลอยไม่สม่ำเสมอเหลือบน้ำเงินอย่างชัดเจน พลอยมีรอบป็น เหลี่ยมเจียระไนเบี้ยวไม่คมชัด เจียระไนไม่ได้รูปทรง พลอยไม่มีความมันวาว เป็นต้น ซึ่งลักษณะที่กล่าวมาขายไม่ได้ราคา จึงมีราคาถูกมากกว่าปกติ (ธนภฤต ใจสุตา และภัทรา ศรีสุข, 2559 : 38)

เชรามิก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ซึ่งกรรมวิธีการผลิตต้องผ่านการเผาที่อุณหภูมิ จากอดีตจนถึงปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผาของไทย มีบทบาทต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยพบได้จากการที่รัฐบาลได้สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผาอย่างต่อเนื่องจนทำให้เครื่องปั้นดินเผาของชาวบ้านมีการพัฒนาเพิ่มด้านรูปแบบและศักยภาพให้พร้อมสำหรับ การแข่งขัน เพื่อสร้างธุรกิจให้ยั่งยืน มีการคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาทางศิลปหัตถกรรม และผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ในการผลิตสินค้าในท้องถิ่นมีการส่งเสริม

ศิลปินอาชีพในการผลิตงานศิลปหัตถกรรมอันทรงคุณค่าทาง ภูมิปัญญา วัฒนธรรมเพื่อสร้างงานสร้าง อาชีพแก่ราษฎรผู้ยากไร้ ให้สามารถ พัฒนาเป็นช่างฝีมือด้านศิลปะที่มีความสามารถสูง รูปแบบของ ผลิตภัณฑ์เดิมที่ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ สำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวันเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ดังนั้นทางวิจัยจึงเล็งเห็นว่าจากความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดใน การ ออกแบบและพัฒนารูปแบบเครื่องประดับโดยใช้วิธีการฝังพลอยในเซรามิก เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ ใหม่ไม่มีใครทำเทคนิคนี้มาก่อน และการออกแบบเป็นเครื่องประดับให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิตและ การออกแบบสินค้าใหม่ ๆ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าของผู้ประกอบการด้านอัญมณี ที่มี คุณค่าในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในจังหวัดมา ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจที่กว้างขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและทดลองวิธีการนำพลอยฝังในดินปั้นเพื่อเผาเป็นเครื่องประดับเซรามิก
2. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ

ประโยชน์ของการวิจัย

ด้านวิชาการ

1. ได้องค์ความรู้ในการใช้ในการเผาเซรามิกที่มีการฝังพลอยร่วมในการเผา
2. เป็นองค์ความรู้ในเรื่องการทำเครื่องประดับเซรามิกมาใช้ประโยชน์พัฒนาเป็นเครื่องประดับ กลุ่มใหม่ที่สร้างรายได้
3. เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเซรามิกที่มีการนำพลอยฝังลงในเนื้อดิน

ด้านนโยบาย

1. ก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับ
2. สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ในการบูรณาการงานวิจัย โดยการใช้ประโยชน์จากทุน ทางวัฒนธรรมและการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ/พาณิชย์

1. ผู้ประกอบการสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์จนเกิดความแตกต่างสามารถแข่งขันกับ ตลาดได้
2. เพิ่มมูลค่าให้วัตถุดิบท้องถิ่นคือพลอยจากจังหวัดจันทบุรี

ด้านสังคม/ชุมชน

1. ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบทดแทนและมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญา
2. ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมค้นคว้าวิจัยองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรชีวภาพและ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและทดลองดิน 2 ชนิดที่มีความขาว คือ ดินพอร์ชเลน และดินวิเทรียสไน่า เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมกับการนำพลอยมาฝังในเนื้อดินแล้วนำไปเผาที่อุณหภูมิสูงแบบออกซิเดชัน โดยพลอยที่ใช้เป็นพลอยตกเกรด คือ พลอยไพลินสีน้ำเงินเข้มหรือพลอยดำ (Very Dark Blue Sapphire) พลอยเนื้อแข็งที่สามารถทนทานต่อการเผาที่อุณหภูมิสูงได้ เป็นพลอยตกเกรด ที่มีความบกพร่องในการเจียรไน เช่น บิ่น เจียรไนได้เหลี่ยมไม่ได้มาตรฐาน สีไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น

2. ออกแบบแบบร่างเครื่องประดับร่วมกับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ จากความคิดที่เกิดจากจินตนาการของผู้ออกแบบประกอบกับทิศทางแฟชั่นและข้อมูลจากผู้ประกอบการด้านอัญมณีและเครื่องประดับ กลุ่มเป้าหมายของผู้ประกอบการและผู้วิจัย ซึ่งจะออกแบบแบบร่าง จำนวน 3 คอลเลคชั่น คอลเลคชั่นละ 3 ชิ้น โดยให้มีความสอดคล้องกับกระแสแฟชั่น ความนิยมของผู้บริโภค และความเหมาะสมในเชิงพาณิชย์

3. สร้างต้นแบบเครื่องประดับที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 คอลเลคชั่น คอลเลคชั่นละ 3 ชิ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

พลอยตกเกรด หมายถึง พลอยที่มีความบกพร่องในการเจียรไน เช่น บิ่น เจียรไนได้เหลี่ยมไม่ได้มาตรฐาน สีไม่สม่ำเสมอ

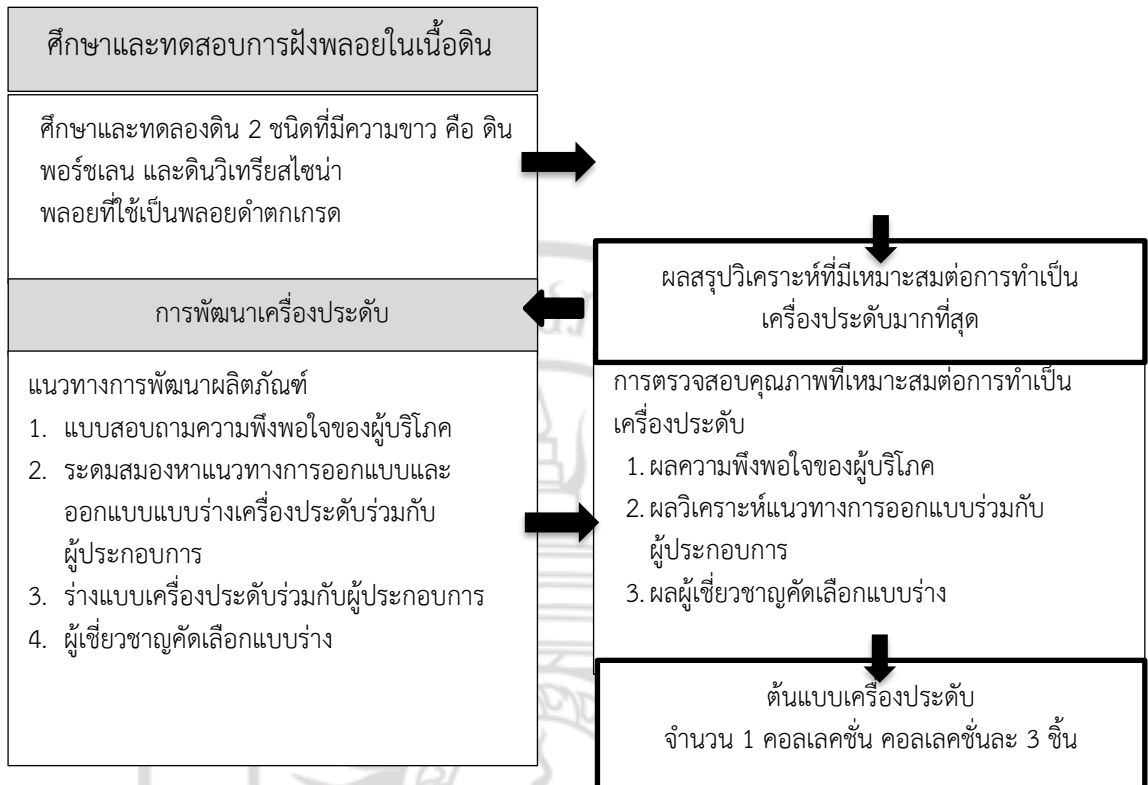
พลอยดำ หมายถึง พลอยไพลินสีน้ำเงินเข้มหรือพลอยดำ (Very Dark Blue Sapphire) เป็นพลอยเนื้อแข็งที่สามารถทนทานต่อการเผาที่อุณหภูมิสูงได้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

กรอบแนวความคิดของงานวิจัย คือ ศึกษาและทดสอบการฝังพลอยในเนื้อดินพอร์ชเลน และดินวิเทรียสไน่า โดยการหาวิธีการฝังพลอยลงในเนื้อดินตั้งแต่การขึ้นรูปและนำไปเผาที่อุณหภูมิสูงออกซิเดชัน โดยพลอยไม่หลุดออกจากผลิตภัณฑ์ โดยจะทำการตรวจสอบคุณภาพที่เหมาะสมต่อการทำเป็นเครื่องประดับ จนได้พลอยที่ผ่านมีการเผาเซรามิกที่อุณหภูมิสูงมีความเสียหายให้น้อยที่สุดและออกแบบพัฒนาเครื่องประดับโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค เพื่อหาแนวทางในการออกแบบ และร่วมออกแบบกับผู้ประกอบการ และให้ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกแบบร่างที่ดีที่สุดเพื่อเป็นแนวทางสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ตามบริบทของพื้นที่โดยยังคงเอกลักษณ์ของพื้นที่จนได้ต้นแบบเครื่องประดับ จำนวน 1 คอลเลคชั่น คอลเลคชั่นละ 3 ชิ้น

การตรวจสอบคุณภาพที่เหมาะสมต่อการทำเป็น
เครื่องประดับ

1. พลอยเกิดความเสียหายหลังการเผา
2. การเกาะติดของพลอยหลังการเผา

ภาพที่ 1.1 แผนภาพแสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัย